

De Stakenberg

F. de Graaf en P. Kwant in gesprek met H. van Duinen

Onlangs zijn twee Mothoek-onderwerpen bij elkaar gebracht. De gesprekken met de heer Hein van Duinen in eerdere Mothoeken én het onderwerp Stakenbergers vertellen over de Stakenberg kregen een gezamenlijk vervolg. Van Duinen is Stakenberger bij uitstek en kent het gebied als zijn broekzak. Hij werd geboren in 1921, bij zijn geboorte overleed zijn moeder, hij kwam bij familie op de Stakenberg en heeft daar in twee verschillende huizen gewoond.

Mijn pleegvader had onder meer als taak voor buitenverlichting bij huize De Stakenberg te zorgen, ik denk dat het met petroleum was, dat was de straatverlichting toen.

Op een dag in 1929 liepen mijn pleegvader en ik voor De Stakenberg en kwam de eigenaar, de heer Korthals Altes, op mijn pleegvader af. Even later zag ik mijn pleegvader huilen, dat had ik nog nooit gezien en ik wilde Korthals Altes schoppen, maar werd tegengehouden.

Later begreep ik dat Korthals Altes veel geld op Duindigt had verloren en failliet was en dat hij tegen mijn pleegvader had gezegd dat hij niet kon blijven. Geen werk, geen inkomen.

Het gesprek vond voor een deel plaats tijdens een wandeling, gedrieën bezochten we de plaats waar huize De Stakenberg heeft gestaan. Als je rondkijkt terwijl iemand aanwijst die het allemaal heeft meegemaakt, dan valt alles op z'n plaats.

"Zo liep de oprijlaan en hier kon je rondrijden, als de heer Korthals Altes rechts zat in de auto werd linksom gereden en als hij links zat rechtsom, zodat hij altijd aan de goede kant recht voor het huis kon uitstappen. En hier stonden we bij de brand voor het vuurpeloton, zal ik maar zeggen." Daarmee zijn we bij de brand die in 1943 een einde maakte aan huize De Stakenberg.

"Ik was er als eerste bij", zegt Hein van Duinen en we laten hem verder aan het woord. *Ik kwam uit het bos fietsen en zag vlammen uit het torentje van De Stakenberg slaan, ging naar huis, daar in de buurt, waarschuwde mijn pleegvader en mijn neef en met zijn drieën gingen we naar De Stakenberg. We kwamen meneer Van Rees tegen, die er logeerde op dat moment, die had al zijn spullen er al uit en huurde een kamer in de Zwarte Boer. Ik ben er nog in geweest, maar je had geen water, je had niks om mee te blussen. Later kwam de brandweer van Elspeet erbij maar die kon alleen proberen te redden wat er te redden viel, maar had ook geen bluswater.*

Nu was De Stakenberg destijds verhuurd aan Weizenbichler, die het huis als hotel exploiteerde. Daarnaast was hij bewaker in Kamp Amersfoort. De Weizenbichlers woonden op Refugium, het landgoed naast De Stakenberg, dat ook dienst deed als hotel.

De vrouw van Weizenbichler belde haar man in Kamp Amersfoort. Hij kwam er aan in zijn Studebaker. Al snel moesten alle mannen op het voorplein bij elkaar komen en op een rij gaan staan, Weizenbichler ervoor met een automatisch geweer, zo dronken als hij was. "Er is wijn gestolen, wie dat gedaan heeft doet een stap vooruit." Niemand natuurlijk. Toen deed de brandweercommandant Tijmen Wieberdink een stap naar voren en zei dat de brandweer hier gekomen was om te blussen, maar dat er geen water was en dat ze alles er zoveel mogelijk uit hadden gehaald en dat hij geen domme dingen moest doen. Dat was een angstig moment, maar Wieberdink was een bekende van Weizenbichler, hij deed wel eens klussen op het hotel en mevrouw Weizenbichler viel hem bij en zei ook tegen haar man dat hij geen domme dingen moest doen en beter mee kon komen koffie drinken. Huize De Stakenberg was reddeloos en brandde tot de grond toe af.

De Stakenberg was trouwens een prachtig huis, jammer dat het nooit op dezelfde fundamenten is herbouwd. Ook was er toen uitzicht, je kon de kerktoren van Elspeet zien. Op de kerkklok de tijd zien als je een verrekijker had, bij wijze van spreken. Van schuurtjes die gebouwd zouden zijn met materiaal van de Stakenberg na de brand weet ik niks en volgens mij liggen de kelders er nog. Ik ben er zeker van dat de brand is aangestoken, anders kon het nooit daar bovenin branden toen ik kwam aanfietsen. Waarom en door wie blijft speculatie.

We hebben nog even rondgekeken, maar de vegetatie heeft daar het heft in handen genomen en zo voor het oog was er niets te zien.

Een andere herinnering komt op. De heer Korthals Altes had een motor gekocht, maar zijn vrouw mocht dat niet weten. De motor kwam bij mijn pleegouders in de gang te staan en we duwden 'm met moeite aan van de berg af.

Een andere gebeurtenis die diepe indruk heeft gemaakt, lang daarvoor, was de dood van een zoontje van Verhoef op de boerderij van Refugium.

Als ik bij een buurjongen ging spelen, dan was dat bij Dries Verhoef, die ook zijn verhaal heeft verteld in "Stakenbergers vertellen over de Stakenberg."

Op Refugium was een vijverpartij met bruggetjes en leuke paden. In de zomer mocht je daar niet komen, dan was het strikt voor de familie Hopperus Buma, maar in de

winter schaatsten we er wel. Je kon er eigenlijk niet schaatsen, die bruggetjes waren lastig en groot was het ook niet. Met Dries en zijn broertje waren we op het ijs toen het broertje uitgled en met zijn hoofd op het ijs viel. Hij werd naar de boerderij gebracht en in de bedstee gelegd. Meneer Buma belde de dokter in Ermelo, die op zijn fiets naar Refugium kwam. Zijn moeder voorzag iedereen van koffie en had niet door hoe ernstig het was. Toen ze naar buiten gingen vroeg de dokter aan Buma, kan ik niet bij u blijven, ik ben zo weer nodig. Een uur later of zo overleed hij.

Het water op Refugium ligt er nog net zo als zo'n tachtig jaar geleden, zei Hein van Duinen over deze foto uit 2009. Alleen was het toen schoon, zonder de takken en bladeren die er nu in drijven.

De bruggetjes zijn verdwenen en de paden ook. *"Het water ligt er nog net zo als zo'n tachtig jaar geleden"*, zei Van Duinen toen hij de foto uit 2009 te zien kreeg. *Alleen was het toen schoon, zonder de takken en bladeren die er nu in drijven.* Dat is trouwens iets waar Van Duinen een paar keer op terug komt, vroeger was het bos veel netter. Het hout werd opgestookt in het fornuis en de kantjes van de paden werden mooi afgestoken. Daar moet je nu eens om komen. Om het nog eens extra te benadrukken werd het herhaald op de grotendeels overwoekerde oprijlaan van De Stakenberg, waar een rollator eerder een last dan een gemak bleek. Maar we hebben het gehaald, ook al lijkt het nu verder lopen dan vroeger.

Refugium was trouwens grotendeels landbouw. De grens van Refugium met De Stakenberg loopt door het dal, het Stakendal. De afgebroken zomerhuizen van de PTT stonden op vroeger gebied van De Stakenberg, de grens is weer ongeveer terug waar die was.

De grens met Leuvenhof aan de overkant van de Stakenbergweg is ook een interessant verhaal. De heer Van Kuyk, de eigenaar was van Leuvenhof, heeft ervoor gezorgd dat de Stakenbergweg ligt waar die nu ligt, een eind van zijn huis af. De Stakenbergweg zou worden aangelegd als werkverschaffing tijdens de crisisjaren. Kuyk zei tegen de burgemeester dat hij er voor zijn rust gekomen was en geen weg langs zijn huis wilde. Hij maakte met Korthals Altes de afspraak een deel van de Stakenberger heide van hem te kopen en ging vervolgens opnieuw met de burgemeester praten. De weg is toen uitgezet over dat stuk heide, een eind verder van Leuvenhof dan eerst de bedoeling was. Dat betekende wel dat de Stakenbergweg over een berg liep, maar dat was volgens Van Kuyk geen bezwaar. Hij zei tegen de burgemeester, je wilt toch werk voor de mensen? Krui het zand er maar uit. Waar de weg langs moest, werden dalen gevuld met zand uit de heuvel. Zo komt het dat de Stakenbergweg soms opzij een hoge kant heeft en soms een diep dal, dat komt van het zand kruien.
